

HØRINGSUTTALELSE - NOU 2:2015

Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Blå Kors Kristiansand

Gyldenløvsgate 60
4614 Kristiansand

Telefon: 38020273
www.blakorskrs.no

Bankgiro: 3060 20 38730
Org.nr. 974804344 Mva

Til:

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119
0032 Oslo

19.06.2015

Denne høringsuttalelsen til Djupedalutvalgets rapport NOU 2:2015, sendes på vegne av den nasjonale chat-tjenesten «snakkommobbing.no», et nytt konsept i regi av Blå Kors:

Snakkommobbing.no etableres etter flere års arbeid og kartlegging. Målgruppen er barn og unge i skolealder. Oppstart er etter planen ved skolestart høsten 2015.

Målet med tjenesten er at:

- *Flere barn og unge som berøres av mobbing skal melde i fra om hva de opplever.*
- *At barn og unge som er berørt av mobbing får lett tilgang til samtaler med fagpersonell.*
- *Offentlige instanser får oppdatert informasjon om problematikken og dermed et bedre og bredere beslutningsgrunnlag for fremtidens arbeid mot mobbing.*

Sammendrag

Utvalget har så langt snakkommobbing.no kan vurdere, gjort et grundig arbeid, og fremmer mange viktige forslag i sin rapport. Dette vil etter vårt syn styrke innsatsen mot mobbing betraktelig.

Rapporten burde likevel i større grad ha drøftet:

- Tiltak som bidrar til at flere elever som er berørt av mobbing snakker om sine opplevelser.
- Tiltak som gjør kompetent hjelp enklest mulig tilgjengelig for eleven, både i skoletid og etter skoletid.
- Tiltak som kan supplere de system rettede tiltakene, og som er tilgjengelig for eleven uavhengig av lokale rammebetingelser og åpningstider.
- Tiltak som sørger for kontinuerlig oppdatert informasjon om mobbing. Det vil gi et bedre og bredere beslutningsgrunnlag for fremtidens arbeid mot mobbing.

Bakgrunn for innspillet

«Alle trodde skolen var mobbefri. Så gikk Aleksandra (15) i gang med skoleprosjektet»

Avisen Nordlys, 11.06.2015

Dagens støtteapparat er prisgitt at elevene forteller om sine opplevelser: Elevundersøkelsen 2014 forteller om en høy andel elever som opplever ulike former for mobbing, men som ikke melder ifra (Wendelborg, 2015). Dette er den viktigste årsaken til at chat-tjenesten snakkommobbing.no nå etableres, blant annet med støtte fra Helsedirektoratet.

I den overnevnte artikkelen fra avisen Nordlys forteller en rektor at de arbeider mye med mobbing i skolen (Saur, 2015). Hun kan tilsynelatende vise til gode resultater fra Elevundersøkelsen; som de arbeider aktivt med helt ned på «basenivå». Fra 15-åringens ståsted er mobbing et langt større problem enn først antatt. Det foregår ofte i det skjulte, gjennom subtile ord og handlinger, og oppleves kanskje mer alvorlig enn det er ment.

Selv om tallene i Elevundersøkelsen gir et godt bilde av virkeligheten, mener vi fortsatt at omfanget av mobbing som holdes skjult for voksne bør gi grunn til bekymring. Det er særlig drøfting av den skjulte mobbingen vi finner bemerkelsesverdig fraværende i rapporten fra Djupedalutvalget.

Vi mener rapporten for ensidig retter fokus mot system, og i alt for liten grad inntar elevens perspektiv. Tiltak som beskrives i rapporten synes i stor grad å være *systembaserte sikringstiltak*, eksempelvis hva som kan være konsekvens når en skole ikke gjør sin plikt.

Kompetanseheving står også sentralt, og vektlegger bl.a. aktivitetsplikten som systemet, eller «laget rundt eleven» har i mobbesaker (se figur 1).

Figur 1: Aktivitetsplikten sine ulike faser

Vi stiller oss undrende til at utvalget i en så omfattende rapport i stor grad drøfter tiltak rettet mot å skape sikkerhet for eleven gjennom tiltak rettet mot «systemet». Det er tilsvarende lite drøfting av løsninger som tar utgangspunkt i elevens perspektiv, og brukertilpasset samspill mellom de mange offentlige aktørene som tematikken har stor relevans for.

Vi mener at eleven alltid bør være i sentrum når elevens problem er utgangspunktet. Gjennom en prosess som i seg selv er belastende, vil manglende løsning kunne flytte fokus ytterligere bort fra den uholdbare situasjonen eleven står i. Vi mener at elevene trenger et sikkerhetsnett som ivaretar deres behov, og gjør dem mindre avhengig av lokale variasjoner i tilbud. Vi mener det bør legges til rette for at elevene har mulighet for rådgivning og hjelp *når* de har behovet. De skal ikke måtte vente til saken er i en bestemt «fase».

«Lavterskeltilbud»

I forarbeidet til opprettelse av vår tjeneste har vi gjort oss mange nyttige erfaringer. Vi tar utgangspunkt i noen av disse erfaringene i våre innspill til utvalgets drøfting, og beskriver derfor *noen* av kjerneelementene ved vår tjeneste.

Vårt mål har vært å finne ut hva som gjør terskelen for å snakke om mobbing *lavest mulig*, slik at elevene får nødvendig hjelp på et tidligere tidspunkt. Gjennom å starte et nasjonalt tiltak, vil vi bidra til at like tjenester tilbys alle elever, uavhengig av fylke, kommune, skole eller andre omstendigheter. Uansett hvor møtet med hjelpetjenesten skjer, bør brukeren sitte igjen med en positiv opplevelse. Det kan være avgjørende for fremtidig hjelpesøkende atferd.

Vårt konsept, som er rettet mot elever som er berørt av mobbing, er basert på en enkel modell (figur 2):

Figur 2: Lavterskeltilbudet – kompetent rådgivning og hjelp – direkte til eleven.

Under hele utviklingsprosessen har elevenes preferanser og behov vært i sentrum. Men forskere, helsepersonell, lærere, foreldre og representanter fra idrett har også vært sterkt involvert. Vi har funnet at sentrale elementer ved et godt lavterskeltilbud er:

- Tilgjengelighet
- Anonymitet
- Umiddelbar respons
- Brukertilpasset kommunikasjonsform

Disse elementene har vært avgjørende da vi valgte å fokusere utelukkende på chat som kommunikasjonsform. Et slikt lavterskeltilbud kan ha mange funksjoner. Det *kan* være et første steg, som bidrar til at nødvendige steg tas i etterkant av kontakten. Når en elev får anledning til å uttrykke skambelagt tematikk, enkelt og under helt trygge omstendigheter, kan veien til annen hjelpesøkende atferd bli kortere.

I følge Andersen (2012) gir nettbaserte tjenester primært sine brukere råd om å oppsøke hjelp hos helsepersonell ansikt til ansikt. Det er viktig å påpeke at nettbaserte tjenester ikke alltid behøver å være avhengig av å kunne kanalisere brukerne videre til oppfølging hos «fysiske» hjelpeinstanser. Nettbaserte tjenester alene *kan* være tilstrekkelig hjelp for mange. Vi har høye forventninger til vår tjeneste her. Derfor skal vi ha kontinuerlig fokus på å tilby høy kompetanse, og gi brukerne mulighet for å ta kontakt på nytt, etter behov. Som et supplement til systembaserte sikringstiltak, ser vi det som svært viktig å kunne tilby et lavterskeltilbud som elevene kan benytte gjennom alle fasene: *elevbaserte sikringstiltak*, (se figur 3)

Figur 3: Lavterskeltilbud som supplement i alle aktivitetsplikten's faser

Mulighet for oppfølging etter at aktivitetsplikten opphører, kan være av stor betydning. Uansett om mobbingen har sluttet, kan elever som har blitt mobbet slite med konsekvensene

mange år etterpå. (Idsøe, 2015). I noen tilfeller feilvurderer «systemet» situasjonen, og tror at eleven er ivaretatt tilstrekkelig. Mange lever sliter med store ettervirkninger etter lang tid med mobbing (Ibid). Ytre forventning om at livet skal gå videre, kan forverre situasjonen for en elev som fortsetter å slite med ettervirkninger. Tjenesten vår skal bidra til at elevene kan melde i fra, men det blir også et sted som eleven kan henvende seg når «saken» formelt anses som løst og avsluttet. Å få bearbeidet opplevelsene vil kunne være avgjørende for å unngå senskader som følge av mobbing.

«Et lag rundt eleven 2.0»

Fra vår side er samarbeid med relevante instanser høyst aktuelt. Mange offentlige instanser er involvert i mobbeproblematikken. «Mobbing» er da som oftest ett av flere fokusområder. Ingen vi har snakket med har et tilsvarende lavterskeltilbud, og responsen på konseptet vårt har vært svært positiv. Det er kanskje naturlig at PPT får en sentral rolle når utgangspunktet er Kunnskapsdepartementet. Utvalget setter likevel fokus på at skolen også har et ansvar for elevens psykiske helse. En løsning som bidrar til at alle relevante instanser, på tvers av nivå og fagområder, kan jobbe målrettet sammen i mobbesaker bør derfor etterstrebes.

Som videreutvikling av tjenesten vår, vil utprøving av en prosjektmodell i vår region være høyst aktuell. Målet bør være å sikre intervensjon på rett nivå, så tidlig som mulig. Vi har vært i kontakt med Kristiansand Kommune, som hittil har bidratt med økonomisk støtte. Vi har også vært i kontakt med relevante instanser i Vest- Agder fylke, som viser interesse samarbeid. Vår nærmeste faglige samarbeidsinstans har vært BUP ved Sørlandet Sykehus. Begge parter er innstilt på å få til et langsiktig samarbeid, i tro på et stort gjensidig utbytte.

BUP er på sin side i ferd med å videreutvikle «akuttprosjektet», et langvarig samarbeid med barnevernet. Prosjektet skal bidra til at utsatte barn og unge ikke blir «kasteballer» i systemet. De har hittil møttes jevnlig for å vurdere konkrete saker i felleskap. De bruker sine ulike innfallsvinkler som en felles styrke, for å bidra til at rett intervensjon kan iverksettes enda raskere. Samarbeidet blir enda tettere fra høsten, når de to instansene vil ha delvis samlokasjon.

Vi håper å kunne bygge en lignende prosjektmodell for å håndtere mobbesaker, med aktiv deltakelse fra relevante instanser. Den teknologiske plattformen for å kunne gjennomføre dette er tilgjengelig. Såfremt modellen fungerer i vår region, vil det være gode muligheter for å lage en lignende modell også andre steder i landet

Oppdater kunnskap

I rapporten stilles spørsmålet: «Kan vi få enda mer presis kunnskap om fenomenet mobbing?» Vi mener at svaret på det er «ja». Vi mener det er svært positivt at Læringsmiljøsenderet får ansvar for gjennomføring av Elevundersøkelsen. Artikkelen fra Nordlys kan imidlertid være et godt eksempel på risikoen som er forbundet med å la *en* årlig undersøkelse om mobbing

være grunnlag for beslutninger.

Gjennom chat-dialogen får vi i snakkommobbing.no en helt unik tilgang på informasjon. Dialogene vil inneholde kontinuerlig oppdatert informasjon om det som foregår i hverdagen til barn og unge. Derfor er det lagt opp til å innlemme samarbeid med forskningsmiljø som en del av vår kjernevirksomhet. Ved å kontinuerlig samle informasjon fra elever som er berørt av mobbing, finner vi kanskje best svar på det vi mener er det optimale spørsmålet:

Hva ville skjedd hvis de som er berørt av mobbing fikk bestemme?

For å kunne hjelpe målgruppen vår, er det viktig for oss å sikre at offentlige instanser kan få tilgang på kvalitetssikret materiale. Vi har i dag aktiv dialog med flere institutt ved Universitetet i Agder, og konkrete intensjoner om samarbeid med fagmiljø som i flere år har drevet aktiv forskning på mobbing. En særlig forutsetning er at et slikt forskningsprosjekt får midler. Det understrekes at tjenesten er basert på full anonymitet for bruker. Regelverk for både datalagring og forskningsarbeid skal til en hver tid være i tråd med gjeldende lovverk.

Oppsummering:

- Alt for mange elever velger pr. i dag å holde opplevelsene for seg selv (Wendelborg, 2015). Det bør settes inn tiltak som sikrer at elever som er berørt av mobbing melder i fra om hva de opplever.
- Det bør legges til rette for at elever får enklere tilgang til fagpersonell med spisskompetanse på mobbing.
- Elevperspektivet bør alltid være i sentrum, og systemet som skal ivareta elevene bør bygges rundt elevens situasjon og behov.
- Det bør legges til rette for rett intervensjon til rett tid slik at man kan redusere senskader på personnivå, og forhindre følgekostnader av mobbing på samfunnsnivå.

Med vennlig hilsen

Andreas Eidem
Virksomhetsleder
Snakkommobbing.no

Kronprinsensgate 35, 4614 Kristiansand S
Mobil: +4790829890
E-post: andreas.eidem@blakors.no
Web: www.snakkommobbing.no

Referanser

Andersen, A. J. W. (2012). I all fortrolighet. En undersøkelse av meldinger om psykisk helse på internett i Norge og Sverige. Kållerød: Ineko AB.

Wendelborg, C. (2015). Mobbing, krenkelser og arbeidsro i skolen. Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2014/2015. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

Idsøe, E. M. K. (2015). Konsekvenser for mobbeofferet. Hentet (13.06.2015). Tilgang fra:
<http://laringsmiljosenteret.uis.no/mobbing/konsekvenser-av-mobbing/>

Saur, S (2015). Alle trodde skolen var mobbefri. Så gikk Alexandra i gang med skoleprosjektet. (Hentet 11.06.2015). Tilgang fra: <http://www.nordlys.no/skole/mobbing/alle-trodde-skolen-var-mobbefri-sa-gikk-aleksandra-15-i-gang-med-skoleprosjektet/s/5-34-173269>